

Вступ.

Податки виникли в давні часи, їх обумовив перехід від натурального господарства до товарного виробництва, і виникнення грошей.

Податки є основним складовим елементом наповнення державного та місцевих бюджетів. Вони є механізмом розподілу доходів суб'єктів господарської діяльності. За рахунок податків в соціально розвинутому суспільстві фінансуються:

1. Народне господарство і наука.

- розвиток економіки;
- бюджетні інвестиції;
- розвиток сільського, лісового господарства і мисливства;
- розвиток місцевої інфраструктури та комунальної власності.

2. Соціальний захист населення.

- система пенсійного забезпечення в Україні;
- система соціального страхування в Україні;
- фонд соціального захисту інвалідів та інші соціальні фонди;
- соціальний захист ветеранів праці та громадян похилого віку;
- державна допомога сім'ям з дітьми;
- цільова грошова допомога на проживання громадян з мінімальними доходами та інші види соціальної допомоги населенню.

3. Утримання соціальної сфери:

- видатки бюджетів на загальну середню освіту;
- бюджетне фінансування підготовки кадрів;
- видатки бюджетів на охорону здоров'я;
- бюджетне фінансування закладів культури та мистецтва;
- фінансування розвитку фізичної культури та спорту.

4. Видатки бюджету на обору та управління.

- видатки на державне управління та судову владу;
- видатки на національну оборону, правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави.

Бюджетні відносини потребують державного регулювання, яке досягається шляхом чіткої регламентації бюджетної діяльності через впровадження виваженої податкової політики.

В умовах перебудови економіки України, створення нових соціальних та економічних відносин у суспільстві, розбудови нашої держави як незалежної та самостійної, важлива роль відводиться податковій системі.

Ефективність податкової системи визначається тим, на скільки цілеспрямовано вона вирішує комплекс завдань, пов'язаних з керуванням економіки, як системи, розвитком виробництва, підвищенням життєвого рівня населення.

Податкова система повинна успішно вирішувати фінансово-розподільче завдання. Шляхом оптимального розподілу доходів суб'єктів підприємництва та громадян забезпечується дохідна частина бюджету, достатня для фінансування соціальних процесів та розвитку в цілому України та регіонів, зокрема.

Система оподаткування має бути побудована таким чином, щоб сприяти розвитку виробничої діяльності, посиленню таких стимулів, які б забезпечили “прорив” на пріоритетних напрямках економічного та соціального розвитку країни.

В залежності від проведення податкової політики державою податки можуть відігравати, крім суто фінансової функції, роль стимуляторів або дестимуляторів економічних процесів у державі.

Ефективне функціонування бюджетної системи в умовах ринкової економіки забезпечується за допомогою таких фінансових

важелів, як податки, інвестиції, кредити, бюджетне фінансування. Лише при раціональному використанні кожного із зазначених важелів створюються передумови для впливу держави на різні сторони соціально- економічного розвитку країни.

Протягом всієї історії людства жодна держава не могла існувати без податків.

У ринковій економіці податки потрібно використовувати не лише як джерело доходів бюджету, а й як невід’ємний і безпосередній структурний елемент фінансового регулювання економіки. Це багато в чому залежить від податкової політики, яку проводить уряд країни.

Податковий досвід засвідчив і головний принцип оподаткування: “ Не можна різати курку, що несе золоті яйця”. Які б великі не були потреби у фінансових ресурсах для покриття витрат, податки не повинні підривати зацікавленість платників податків у провадженні господарської діяльності.

Тому, коли законодавці і виконавча влада ставлять на перше місце ідею наповнення бюджету за рахунок податкового пресингу, тоді ігнорується відома істина, що великі податки стримують усі стимули до ділової активності. В таких умовах економіка працює неефективно, робить невиправдані витрати, тим самим поглиблюючи економічну кризу.

Актуальність теми.

В сучасних умовах перехідної економіки актуальним питанням є проблема ухилення від сплати податків суб`єктами господарської діяльності.

Мета дослідження.

Метою дослідження є пошук способу боротьби та попередження ухилення від оподаткування.

Об'єкт дослідження.

Об'єктом дослідницької роботи я обрала систему оподаткування в Україні.

Предмет дослідження.

Предметом дослідження виступають взаємовідносини, які виникають між платником податків та державними органами в процесі стягнення податків до бюджету та цільових фондів.

Розділ 1. Теоретичні основи оподаткування.

1.1. Соціально-економічна сутність податків та їх функції.

Податок – це універсальна категорія, яка виражає основні риси та властивості всієї сукупності доходів у будь-якій економічній системі ринкового типу. Розгляд та аналіз податків дає правильний орієнтир для дослідження доходів бюджетів держави у чіткій послідовності щодо розвитку економічного процесу

Невипадково, що за умов функціонування ринкової економіки, податкова форма в системі фінансових відносин стає провідною.

Чи не вперше науково обгрунтовану характеристику податків дали представники класичної політекономії Адам Сміт та Давид Рікардо. Адама Сміта часто називають фундатором наукової теорії податків. Він одним з перших вивів чотири найзагальніших принципів оподаткування. Суть цих принципів полягає в наступному:

1. Піддані держави повинні приймати участь у її підтримці відповідно до своєї платіжної спроможності, тобто пропорційно доходу, яким вони користуються під заступництвом держави.

2. Податок, який кожен платник платить, повинен бути чітко визначеним, а не довільним. Повинні бути визначені час, місце та обсяг платежу.

3. Податки повинні стягуватись у найвигідніший час і найвигіднішим способом для особи, що його сплачує.

4. Кожний податок має бути так побудований, щоб він брав із кишень населення якмога менше понад те, що він приносить до скарбниці держави.

Наприкінці XIX – початку XX ст. в економічній теорії набув

розвитку новий напрямок – суб'єктивно-психологічний або маржиналістичний. Представники цієї школи будували теорії оподаткування на суб'єктивно-психологічних концепціях.

Певний внесок у розвиток теорії податків зробили представники Шведської школи – К. Вексель і його учень – Е. Ліндаль. Вексель розглядав податки не ізольовано, як це робили представники маржиналістичної теорії, а як засіб фінансування державних видатків. “ Я застосовую сучасну концепцію граничної корисності та суб'єктивної вартості до суспільних послуг і податків індивідуальних осіб на ці послуги.”

У працях Ліндаля податки розглядаються як своєрідна плата за державні суспільні послуги. Так само як і Віксель, він вважав, що головною проблемою оподаткування є досягнення справедливості.

Теорія податків, долучена до концепції добробуту та справедливості, найповніше розкривається в працях англійського економіста А. С. Пігу. На його думку, справляння податків проходить поза ринковими відносинами і в оподаткуванні не можна використовувати поняття граничної корисності. Основний принцип податків, за Пігу, - принцип найменшої сукупності пожертви.

Подальшого розвитку теорія податків набула в поглядах представників кейнсіанської школи. Дж. Кейнс розробив принципово нову теорію податків, спрямовану на державне регулювання економіки за умов ринкових відносин. Це регулювання здійснюється за допомогою різних економічних інструментів.

Ідеї Дж. Кейнса дали початок новим методам теоретичного дослідження, що вписувались в концепцію “ ефективного попиту ”. Це дозволило вмонтувати рух податків у рух макроекономічних показників.

До 70-х років XX сторіччя переважну більшість ринкових теорій податків склали кейнсіанські положення. Проте в 70-ті роки розвиток виробничих відносин у країнах з ринковою економікою виявив суперечності кейнсіанських методів дослідження теорії податків і методів державного втручання. На зміну кейнсіанським і посткейнсіанським поглядам що до суті та функції податків приходить неокласична теорія, одним з напрямків якої є неоконсерватизм. Представниками цієї течії є, зокрема, американські економісти М. Уейденбаум, А. Вернс, Г. Стайн, У. Фелнер, Г. Уоліч, А. Лаффер; англійські - К. Джозеф, Дж. Хау, А. Селдон. Теорію податків вони розглядають з позиції скорочення “ державного тягара” – податки повинні сплачувати ті особи, які одержують від держави суспільні товари та послуги. Трансферти населенню з державного бюджету мають бути формою повернення податків. Податки, які сплачують підприємці, призводять до зростання витрат виробництва, інфляції, зниження продуктивності праці. Тому, на думку неоконсерваторів, треба звільнити приватну активність та ініціативу від державного податкового тягара.

Найбільшу популярність у фінансовій літературі неокласиків отримала податкова концепція А. Лаффера – він обґрунтовував і графічно дослідив залежність між прогресивністю оподаткування, доходами бюджету і обкладенням податками частки національного виробництва.

Розвиток податкових теорій західної фінансової науки свідчить про тісне взаємопроникнення та взаємо доповнення неокласичних та кейнсіанських ідей. Внаслідок цього посилюються спроби інтегрувати їх у новий теоретичний напрямок, що сформувався серед провідних спеціалістів колишнього СРСР Андрущенко В. Л., Лушина С. І., Суторміної А. Н., Русакової Ю. А., Федосова В. М. Та інших. Перехід

від марксистсько-ленінських догматичних постулатів до науково об'єктивних основ пізнання фінансової науки дозволив їм по-новому дослідити теоретичні основи податків. З цими економістами можна погодитись, що податки є обов'язковими платежами юридичних та фізичних осіб, які запроваджуються для утримання державних структур та фінансового забезпечення виконання ними функцій держави. Але не всі обов'язкові платежі, які надходять до централізованих грошових фондів держави, називаються податками. Характерними ознаками податків, які дозволяють вирізнити їх серед податкових платежів, є те, що податки не мають цільового призначення. У цьому полягає істотна відмінність податків від таких платежів, як відрахування, збори та внески.

Однією з основних ознак податків є те, що вони характеризуються одностороннім рухом вартості від юридичних і фізичних осіб до держави.

Розуміння податку як обов'язкового платежу фізичних і юридичних осіб до бюджетів органів суспільної влади різних рівнів сприйнятливим лише для практичних цілей. Будь-який податок, крім фіскальної та регулятивної дії, має ще й побічні, зовнішні для фіску соціальні наслідки. Тому податки варто розглядати не просто як економічну, а як суспільно-соціальну категорію. Суспільна ціна податків вимірюється втратою частки через бюджет до усього населення держави. Еволюція фінансових знань про суспільний характер податків нерозривно пов'язана з теоретичною концепцією державних благ. Державні - це такі види благ, джерелом забезпечення яких є кошти органів державної влади. Ті блага, що є суспільними, не виробляються приватною економікою, а забезпечуються лише державою. Причому, якщо держава - орган з виробництва незамінних суспільних благ, то ці блага реалізуються споживачами за цінами,

рівень яких запроваджується за суспільною згодою. Ціною суспільних благ є податки, і оплата державних благ - єдине можливе використання податкових надходжень. Завдяки цьому між державою – виробником суспільних благ і суспільством досягається еквівалентна мінова угода “блага-податки”.

Розкриття суспільного призначення податків як соціального економічного поняття, неможливе без визначення функції цієї категорії. Враховуючи те, що податки є необхідним елементом централізації частки вартості національного продукту в бюджеті для оплати державних суспільних благ і засобом перерозподілу цієї вартості між державою і юридичними та фізичними особами, можна констатувати той факт, що податки виконують фінансову та розподільчо-регуляторну функції.

Ці функції є об'єктивними та існують з часу виникнення податків. Але конкретні прояви їхніх рис пов'язані з умовами суспільного розвитку. Тому пошук основних функцій – це хибний шлях дослідження податків як економічної категорії.

Фінансова функція забезпечує об'єктивні умови для утворення матеріальної основи функціонування суспільства. Як раз за її допомогою реалізується велика частка суспільного призначення податків, проявляються конкретні форми утворення грошових фондів держави, які забезпечують виконання покладених на неї функцій.

Розподільчо-регуляторна функція закладена в сутності кожного податку, адже, як зазначалось, податки пов'язані з процесами перерозподілу вартісних пропорцій національного продукту між платниками податків і державою. Причому обсяги цих вартісних пропозицій безпосередньо регулюються за допомогою податків. Сутність регуляторної функції полягає у впливі податків на різні види діяльності їх платників.

Використання податків як фінансового регулятора дуже складна справа, оскільки регулятивна функція податків є обов'язковим явищем, а міра впливу податків на вище перераховані аспекти залежить від податкової політики, що є досить суб'єктивним явищем.

Податкові відносини поєднують у собі водночас фінансові та розподільчо-регулятивні ознаки. Тому специфічне суспільне призначення податків визначається не існуванням кожної функції окремо, а лише завдяки їхній єдності.

Завдяки з'ясуванню сутності та єдності податків можна дійти важливого висновку, щодо необхідності чіткого розмежування об'єктивного існування податків з притаманними їм функціями та процесу їхнього використання державою в проведенні податкової політики. Прояв податків та їхні функції в дії - об'єктивний процес, який виражає відносини базису. Податкова ж політика, що проводиться державою за допомогою податкового механізму – використовуючи податки – це відносини надбудови. Цей висновок дає змогу краще зрозуміти об'єктивність категорії “ податок “ і суб'єктивність дій держави, яка проводить податкову політику.

Функції податків як фінансової категорії впливають із функцій фінансів. Фінанси в цілому виконують дві функції - розподільну і контрольну. Податки безпосередньо пов'язані з розподільною функцією в частині перерозподілу вартості створеного ВВП між державою і юридичними та фізичними особами. Одночасно вони виступають методом централізації ВВП у бюджеті на загальносуспільні потреби, виконуючи таким чином фінансову функцію.

Фінансова функція є важливою у характеристиці сутності податків, вона визначає їхнє суспільне призначення. З огляду на цю функцію держава повинна отримувати не просто достатньо податків,

але, головне надійних. Податкові надходження мають бути постійними, стабільними, рівномірно розподілятися в регіональному розрізі. Постійність означає, що податки повинні надходити до бюджету не у вигляді разових платежів з невизначеними термінами, а рівномірно протягом бюджетного року в чітко встановлені строки. Оскільки призначення податків полягає у забезпеченні витрат держави, то терміни їх сплати мають бути погоджені з термінами фінансування видатків бюджету. Стабільність надходжень визначається високим рівнем гарантій того, що передбачені Законом про бюджет на поточний рік доходи будуть отримані у повному обсязі. Безглуздо встановлювати такі податки, які необхідних гарантій не дають, бо тоді невизначеною стає вся фінансова діяльність держави. Рівномірність розподілу податків у територіальному розрізі необхідна для забезпечення достатніми доходами всіх ланок бюджетної системи. Без цього виникає потреба в значному перерозподілі коштів між бюджетами, що зменшує рівень автономності кожного бюджету, ступінь регіонального самоврядування і самофінансування.

Податки характеризуються рухом вартості від юридичних і фізичних осіб до держави. Їх сплата приводить до зменшення доходів платників. Причому об'єктивно кожний платник заінтересований сплатити якомога меншу суму, що може досягтись як за рахунок зменшення обсягів об'єкта оподаткування, так і вибору пільгових щодо оподаткування умов діяльності. Таким чином, у сутності кожного податку закладена регулююча функція. Вона, як і фіскальна функція, характеризує їх суспільне призначення. Суть регулюючої функції полягає у впливі податків на різні сторони діяльності їх платників.

Оскільки регулююча функція податків є об'єктивним явищем, то вплив податків відбувається незалежно від волі держави, яка їх установлює. Разом з тим держава може свідомо використовувати їх з

метою регулювання певних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства. Але така цілеспрямована податкова політика можлива тільки завдяки об'єктивно властивій податкам регулюючій функції.

Використання податків як фінансових регуляторів - дуже складна й тонка справа. Тут не може бути головного і другорядного - все головне. Іноді незначні деталі в оподаткуванні можуть докорінно змінити суть впливу податку: зробити його прямо протилежним щодо передбачуваного.

Проблема полягає в тому, що податки зачіпають усе суспільство, а це безмежна гама інтересів, врахувати які дуже важко, але вкрай необхідно. Не може бути оцінки регулюючої дії податків за сальдовим підходом - що переважає, позитивний чи негативний вплив. Сама по собі присутність негативного впливу, навіть незначного, свідчить про недолік того чи іншого податку.

1.2.Елементи оподаткування та класифікація податків.

Дослідження суті податків нерозривно пов'язане з характеристикою понять, які прийнято називати елементами податку. До таких належать: джерело, об'єкт податку, або податкова база, платник податку, масштаб вимірювання, ставка податку, норма оподаткування.

Елементи податку є основою не лише пізнання суті податку, а й основою проведення державної податкової політики, завдяки побудові механізмів справлення податків. Тому оволодіння основами податкової теорії вимагає чіткого й точного розуміння податкової технології.

Об'єктом податку називають ті явища, внаслідок наявності яких податок сплачується (земля, виробництво, особа тощо). Об'єкт повинен піддаватися чіткому вираженню, мати безпосереднє відношення до платника і вказувати на те, що саме оподатковується. Назва податку майже завжди походить від об'єкта оподаткування: так податок, об'єктом оподаткування якого є додана вартість називається податком на додану вартість. У фіскальній термінології об'єкт оподаткування часто ще називають податковою базою.

Суб'єктом податку є будь-яка сторона, що бере участь у процесі організації справлення податків. До суб'єктів податків належить держава та її органи, а також платники податків. Платником податку називається юридична чи фізична особа, яка безпосередньо його сплачує. Платника податку слід відрізнити від дійсного носія податку – особи, на яку податок падає наприкінці усіх процесів перекладання.

Джерелом податку називають той фонд, із якого податок дійсно сплачується. Податок може сплачуватися із:

доходу, звідки б він не отримувався;

капіталу, або ж майна, коли для покриття податку доводиться витратити його частку.

Джерело сплати податку може бути безпосередньо пов'язане з об'єктом оподаткування і може не мати відношення до об'єкта оподаткування. У першому випадку - оподатковується доход або майно, у другому - стягується податок на майно чи предмети, що перебувають у особистому користуванні і не приносять доходу.

Масштабом вимірювання (або одиницею об'єкта) називається одиниця, яка покладається в основу виміру і на основі обчислення якої податок визначається у межах даного об'єкта. Таке обчислення може здійснюватись у фізичному або грошовому вимірах. Фізичний вимір точніший. Грошовий певною мірою відносний, тому, що є опосередкованим і може бути більш-менш точним лише протягом незначного проміжку часу.

Ставка податку – це законодавчо встановлена величина податку на одиницю оподаткування. Існують два підходи щодо запровадження податкових ставок – універсальний та диференційований. Універсальний підхід передбачає запровадження єдиної системи для усіх платників ставки, диференційований – декількох. За способом побудови ставки податку поділяються на тверді та процентні. Тверді ставки виконуються у грошовому вимірі на одиницю оподаткування в натуральному обчисленні. Процентні ставки встановлюються, що до об'єкта оподаткування, який має грошовий вимір і показує, яку відсоткову частку певного об'єкта оподаткування треба сплатити. Як податок.

Податкова квота – частка податку у доході платника. Вона може бути як в абсолютному, так і в відносному вимірах. У податковій справі податкові квоти законодавчо не встановлюються.

Податкові пільги – повне або часткове звільнення від сплати

податків і пониження загальної норми оподаткування. Усі податкові пільги можна згрупувати у такі чотири групи:

звільнення (повне або часткове) від сплати податку окремих осіб або категорій платників;

повне або часткове звільнення об'єкта або податкової бази від оподаткування і використання неоподаткованого мінімуму;

зменшення належної сплати за розрахунковий період суми податку і використання податкового кредиту;

зменшення ставки податку.

У зв'язку з різним соціально-економічним призначенням податків у світовій фіскальній термінології існують різновиди таких обов'язкових платежів. Але усі податки поєднуються у відповідні групи за певними ознаками:

- за економічним змістом об'єкта оподаткування;
- за формою взаємовідносин платника і держави;
- за рівнем запровадження;
- за способом справлення;
- за місцем зарахування.

За економічним змістом об'єкта оподаткування податки бувають:

- податки на доходи;
- податки на споживання;
- податки на майно.

Податки на доходи (прибутки) – це обов'язкові платежі, об'єктом оподаткування яких є доход або прибуток певного платника, який отримано протягом певного проміжку часу. Причому, податки на доходи передбачають оподаткування безпосередніх доходів у процесі їх отримання.

Податки на споживання - це обов'язкові платежі, що сплачуються юридичними та фізичними особами в процесі

споживання конкретних видів товарів чи інших вартостей. Специфічною рисою податків на споживання є те, що вони справляються не в момент отримання доходу, а в процесі його використання. Такі податки запроваджуються для оподаткування податків фізичних та юридичних осіб з метою поповнення доходів бюджетів та регулювання співвідношення між споживанням і нагромадженням.

Податки на майно - це обов'язкові платежі, які справляються з конкретних власників рухомого чи нерухомого майна, або в процесі передачі на них власності. Оцінка податкової бази може проводитися як у грошовому, так і в абсолютному вимірах (метрах квадратних, метрах кубічних, кіловатах потужності тощо).

За формою взаємовідносин між платником і державою податки поділяють на прямі і непрямі. Цей поділ умовний і виправданий лише з теоретичних міркувань. Адже універсальні форми непрямих податків при перенесенні їх справлення із сфери реалізації у сферу виробництва мають багато ознак прямого оподаткування.

Прямі податки – це податки, що встановлюються безпосередньо щодо платника, який сплачує їх до бюджету держави, і обсяги таких податків залежать від податкової бази.

Непрямі податки – це податки, які справляються до бюджету за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники податків не завжди є їхніми носіями. Непрямі податки встановлюються в цінах товарів, робіт та послуг і їхній обсяг для окремого платника - носія податку визначається обсягом споживання та не залежить від його доходів.

Залежно від органу влади, який встановлює податки, тобто за рівнем запровадження, податки бувають загально державними та місцевими.

Загальнодержавні податки – це обов'язкові платежі, що встановлені найвищими органами влади, а іноді й управління, в державі і є обов'язковими для справлення на всій території країни незалежно від того, до якого бюджету вони зараховуються.

Місцеві податки – це обов'язкові платежі, які встановлюються місцевими органами влади й управління базового рівня і їхнє справлення є обов'язковим лише на певній території. Встановлення місцевих податків можливе за трьома варіантами:

Встановлення місцевих податків згідно з обов'язковим переліком, який затверджується найвищим у державі органом влади.

Встановлення місцевих податків, як надбавок до загальнодержавних.

Автономне запровадження місцевих податків місцевими органами влади чи управління без будь-яких обмежень з боку центральних загальнодержавних органів влади.

За способом справлення податки бувають розкладні та квотарні, або окладні. Розкладні податки – це історична форма справлення податків. Вона відповідала низькій податковій техніці. Механізм оподаткування був наступним: спочатку уряд визначав загальну суму податкових надходжень, яка необхідна була для фінансового забезпечення функціонування держави, потім ця сума розподілялась між адміністративними одиницями залежно від обраного масштабу. Пізніше уряд адміністративної одиниці доводив до кожного платника відповідну суму нарахованого податку.

За квотарних, або окладних податків для кожного платника нарахована до сплати сума податку визначається залежно від обсягу податкової бази, або об'єкта оподаткування, і ставок (квот) податку.

Залежно від порядку зарахування поділяються на регульовані та закріплені (директивні). Регульовані податки – це податки, які можуть

зараховуватись до різних бюджетів, тобто держава розподіляє їх між рівнями бюджетної системи. В основному в якості регульованих виступають загальнодержавні податки. Закріплені або директивні податки це податки, які певною мірою надходять до певного, причому тільки одного бюджету. В якості директивних можуть бути як загальнодержавні, так і місцеві податки.

1.3.Діяльність податкової служби України.

До системи органів державної податкової служби належать: Державна податкова адміністрація України, державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, державні податкові інспекції в районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах.

У складі органів державної податкової служби знаходяться відповідні спеціальні підрозділи по боротьбі з податковими правопорушеннями (податкова міліція).

Державна податкова адміністрація України залежно від кількості платників податків та інших місцевих умов може утворювати міжрайонні (на два і більше районів), об'єднані (на місто і район) державні податкові інспекції та у їх складі відповідні підрозділи податкової міліції.

У Державній податковій адміністрації України та державних податкових адміністраціях в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі утворюються колегії. Чисельність і склад колегії Державної податкової адміністрації України затверджуються Кабінетом Міністрів України, а колегій державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі - Державною податковою адміністрацією України. Колегії є дорадчими органами і розглядають найважливіші напрями діяльності відповідних державних податкових адміністрацій. Структура Державної податкової адміністрації України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Завданнями органів державної податкової служби є:

1. Здійснення контролю за додержанням податкового

законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, установлених законодавством (податки, інші платежі);

2. Внесення у встановленому порядку пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства;

3. Прийняття у випадках, передбачених законом, нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань оподаткування;

4. Формування та ведення Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів та Єдиного банку даних про платників податків - юридичних осіб;

5. Роз'яснення законодавства з питань оподаткування серед платників податків;

6. Запобігання злочинам та іншим правопорушенням, віднесеним законом до компетенції податкової міліції, їх розкриття, припинення, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Органи державної податкової служби України у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, іншими нормативно-правовими актами органів державної влади, а також рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань оподаткування, виданими у межах їх повноважень.

Державну податкову службу України очолює Голова Державної податкової адміністрації України, якого призначає на посаду та звільняє з посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України.

Заступники Голови Державної податкової адміністрації України призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Державної податкової адміністрації України. Кількість заступників Голови Державної податкової адміністрації України визначається Кабінетом Міністрів України.

Державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі очолюють голови, які призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Державної податкової адміністрації України.

Державні податкові інспекції в районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонні та об'єднані державні податкові інспекції очолюють начальники, які призначаються на посаду і звільняються з посади Головою Державної податкової адміністрації України за поданням голів відповідних державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Начальники управлінь податкової міліції призначаються Головою Державної податкової адміністрації України;

Державна податкова адміністрація України, державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, державні податкові інспекції в районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонні та об'єднані державні податкові інспекції є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, інші печатки і штампи, відповідні бланки, рахунки в установах банків.

Державна податкова адміністрація України здійснює такі функції:

- 1) виконує безпосередньо, а також організовує роботу державних податкових адміністрацій та державних податкових інспекцій, пов'язану із:
 - здійсненням контролю за додержанням законодавства про податки, інші платежі, валютні операції, порядку розрахунків із споживачами з використанням електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем і товарно-касових книг, лімітів готівки в касах та її використанням для розрахунків за товари, роботи, послуги, а також контролю за наявністю свідоцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності та ліцензій, патентів, інших спеціальних дозволів на здійснення окремих видів підприємницької діяльності;
 - здійсненням контролю за додержанням виконавчими комітетами сільських і селищних рад порядку прийняття і обліку податків, інших платежів від платників податків, своєчасністю і повнотою перерахування цих сум до бюджету;
 - обліком платників податків, інших платежів;
 - виявленням і веденням обліку надходжень податків, інших платежів;
- 2) видає у випадках, передбачених законом, нормативно-правові акти і методичні рекомендації з питань оподаткування;
- 3) затверджує форми податкових розрахунків, звітів, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, інших платежів, декларацій про валютні цінності, зразок картки фізичної особи - платника податків та інших обов'язкових платежів, форму повідомлення про відкриття або

- закриття юридичними особами, фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності банківських рахунків, а також форми звітів про роботу, проведену органами державної податкової служби;
- 4) роз'яснює через засоби масової інформації порядок застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів про податки, інші платежі та організовує виконання цієї роботи органами державної податкової служби;
- 5) здійснює заходи щодо добору, розстановки, професійної підготовки та перепідготовки кадрів для органів державної податкової служби;
- 6) подає органам державної податкової служби методичну і практичну допомогу в організації роботи, проводить обстеження та перевірки її стану;
- 7) організовує роботу по створенню інформаційної системи автоматизованих робочих місць та інших засобів автоматизації та комп'ютеризації робіт органів державної податкової служби;
- 8) розробляє основні напрями, форми і методи проведення перевірок додержання податкового та валютного законодавства;
- 9) при виявленні фактів, що свідчать про організовану злочинну діяльність, або дій, що створюють умови для такої діяльності, направляє матеріали з цих питань відповідним спеціальним органам по боротьбі з організованою злочинністю;
- 10) передає відповідним правоохоронним органам матеріали за фактами правопорушень, за які передбачено кримінальну відповідальність, якщо їх розслідування не належить до компетенції податкової міліції;
- 11) подає Міністерству фінансів України та Головному управлінню Державного казначейства України звіт про надходження податків, інших платежів;

- 12) вносить пропозиції та розробляє проекти міжнародних договорів стосовно оподаткування, виконує в межах, визначених законодавством, міжнародні договори з питань оподаткування;
- 13) надає фізичним особам - платникам податків та інших обов'язкових платежів ідентифікаційні номери і надсилає до державної податкової інспекції за місцем проживання фізичної особи або за місцем отримання нею доходів чи за місцезнаходженням об'єкта оподаткування картку з ідентифікаційним номером та веде Єдиний банк даних про платників податків - юридичних осіб;
- 14) прогнозує, аналізує надходження податків, інших платежів, джерела податкових надходжень, вивчає вплив макроекономічних показників і податкового законодавства на надходження податків, інших платежів, розробляє пропозиції щодо їх збільшення та зменшення втрат бюджету;
- 15) забезпечує виготовлення марок акцизного збору, їх зберігання, продаж та організовує роботу, пов'язану із здійсненням контролю за наявністю цих марок на пляшках (упаковках) алкогольних напоїв і на пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання і реалізації;
- 16) вносить в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства;
- 17) організовує у межах своїх повноважень роботу щодо забезпечення охорони державної таємниці в органах державної податкової служби.

Органи державної податкової служби в установленому законом порядку мають право:

- 1) здійснювати на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності та у громадян, в тому числі громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, перевірки грошових

документів, бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій, товарно-касових книг, показників електронних контрольно-касових апаратів і комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків за готівку із споживачами, та інших документів незалежно від способу подання інформації (включаючи комп'ютерний), пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, інших платежів, наявності свідоцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо) на її здійснення, а також одержувати від посадових осіб і громадян у письмовій формі пояснення, довідки і відомості з питань, що виникають під час перевірок; перевіряти у посадових осіб, громадян документи, що посвідчують особу, під час проведення перевірок з питань оподаткування; викликати посадових осіб, громадян для пояснень щодо джерела отримання доходів, обчислення і сплати податків, інших платежів, а також проводити перевірки достовірності інформації, одержаної для занесення до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів.

Орган державної податкової служби може запрошувати громадян, в тому числі громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати ними податків, інших платежів. Письмові повідомлення про такі запрошення направляються громадянам рекомендованими листами, в яких зазначаються підстави виклику, дата і година, на яку викликається громадянин;

2) одержувати безоплатно від підприємств, установ, організацій, включаючи Національний банк України та його установи, комерційні банки та інші фінансово-кредитні установи,

від громадян - суб'єктів підприємницької діяльності довідки, копії документів про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, видатки підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та громадян про розрахункові, валютні та інші рахунки, інформацію про наявність та обіг коштів на цих рахунках, у тому числі про ненадходження у встановлені терміни валютної виручки від суб'єктів підприємницької діяльності, та іншу інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків, інших платежів у порядку, визначеному законодавством, входити в будь-які інформаційні системи, зокрема комп'ютерні, для визначення об'єкта оподаткування;

одержувати безоплатно необхідні відомості для формування інформаційного фонду Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів від підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, включаючи Національний банк України та його установи, комерційні банки, та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності - про суми доходів, виплачених фізичним особам, і утриманих з них податків, інших платежів, від органів, уповноважених проводити державну реєстрацію, а також видавати спеціальні дозволи (ліцензії, патенти тощо) на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, - про видачу таких дозволів суб'єктам підприємницької діяльності, від органів внутрішніх справ - про громадян, які прибули на проживання до відповідного населеного пункту чи вибули з нього, від органів реєстрації актів громадянського стану - про громадян, які померли;

одержувати безоплатно від митних органів щомісяця звітні дані про ввезення на митну територію України імпортованих товарів і справляння при цьому податків, інших платежів та інформацію про

експортно-імпортні операції, що здійснюють резиденти і нерезиденти, за формою, погодженою з Державною податковою адміністрацією України, та від органів статистики - дані, необхідні для використання їх у проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій всіх форм власності;

3) обстежувати будь-які виробничі, складські, торговельні та інші приміщення підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та житло громадян, якщо вони використовуються як юридична адреса суб'єкта підприємницької діяльності, а також для отримання доходів. У разі відмови керівників підприємств, установ, організацій і громадян допустити посадових осіб органів державної податкової служби для обстеження зазначених приміщень і обладнання та неподання документів про отримані доходи і проведені витрати органи державної податкової служби мають право визначати оподатковуваний дохід (прибуток) таких підприємств, установ, організацій та громадян на підставі документів, що свідчать про одержані ними доходи (прибутки), а стосовно громадян - також із урахуванням оподаткування осіб, які займаються аналогічною діяльністю;

4) вимагати від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ, організацій, а також від громадян, діяльність яких перевіряється, усунення виявлених порушень податкового законодавства і законодавства про підприємницьку діяльність, контролювати їх виконання, а також припинення дій, які перешкоджають здійсненню повноважень посадовими особами органів державної податкової служби;

5) зупиняти операції платників податків, інших платежів на рахунках в установах банків, інших фінансово-кредитних установах,

за винятком операцій щодо сплати податків, інших платежів у разі: відмови у проведенні документальної перевірки чи недопущення посадових осіб органів державної податкової служби для обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів або пов'язані з утриманням інших об'єктів оподаткування незалежно від їх місцезнаходження, обладнання, електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків за готівку із споживачами, вагокасових комплексів, систем та засобів штрихового кодування;

неподання органам державної податкової служби та їх посадовим особам бухгалтерських звітів, балансів, податкових декларацій (розрахунків), декларацій про валютні цінності, звітів про застосування електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, інших платежів;

непред'явлення свідоцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо) на її здійснення, сертифікатів відповідності електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем; порушення підприємством, установою, організацією, громадянином-суб'єктом підприємницької діяльності встановленого законом порядку реєстрації в органі державної податкової служби як платників податків, відсутності обліку об'єктів оподаткування або коли існує реальна загроза витрачання коштів чи відчуження майна, вилучення яких у встановленому законом порядку є єдиним засобом відшкодування збитків, завданих державі, у зв'язку з неплатоспроможністю юридичної особи, що перевіряється;

б) вилучати (із залишенням копій) у підприємств, установ та організацій документи, що свідчать про приховування (заниження)

об'єктів оподаткування, несплату податків, інших платежів, та вилучати у громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, які порушують порядок заняття підприємницькою діяльністю, реєстраційні посвідчення або спеціальні дозволи (ліцензії, патенти тощо) з наступною передачею матеріалів про порушення органам, що видали ці документи;

7) застосовувати до підприємств, установ, організацій і громадян фінансові санкції у вигляді стягнення:

однократного розміру донарахованої за результатами перевірки суми податку або іншого платежу, а у разі повторного порушення протягом року після порушення, встановленого попередньою перевіркою, - у двократному розмірі донарахованої за результатами перевірки суми податку, іншого платежу;

десяти відсотків належних до сплати сум податків, інших платежів за неподання або несвоєчасне подання органам державної податкової служби податкових декларацій, розрахунків, аудиторських висновків та інших документів, необхідних для обчислення податків, інших платежів, а також за неподання або несвоєчасне подання установам банків платіжних доручень на сплату податків, інших платежів;

застосовувати до установ банків або юридичних осіб, фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які у встановлений законом строк не повідомили про відкриття або закриття рахунків у банках, фінансові санкції у вигляді стягнення від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зазначені санкції застосовуються у випадках, якщо інше не передбачено законом, який запроваджує відповідний податок, інший платіж.

Фінансові санкції, передбачені цим пунктом, застосовуються

щодо податків, інших платежів, за якими встановлено обов'язкове подання органам державної податкової служби податкових декларацій, розрахунків. Рішення про застосування фінансових санкцій приймається у строк не пізніше десяти днів з дня складання акта перевірки;

8) стягувати до бюджетів та державних цільових фондів донраховані за результатами перевірок суми податків, інших платежів, суми недоїмки з податків, інших платежів, а також суми штрафів та інших санкцій, якщо ці платежі не сплачені добровільно в десятиденний строк з дня прийняття органом державної податкової служби відповідного рішення, з підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та наслідків фінансово-господарської діяльності у безспірному порядку, а з громадян - за рішенням суду або за виконавчими написами нотаріусів.

У разі незгоди суб'єкта оподаткування з рішенням податкового органу щодо безспірного стягнення коштів таке стягнення може бути зупинено терміном на тридцять днів вищестоящим органом державної податкової служби. Якщо скаргу суб'єкта оподаткування відхилено, разом з податковим зобов'язанням стягується пеня, нарахована з моменту виникнення такого податкового зобов'язання до моменту його погашення;

9) надавати в межах своїх повноважень відстрочки і розстрочки сплати податків, інших платежів на умовах податкового кредиту з урахуванням фінансового стану платників податку;

10) за несвоєчасне виконання установами банків та іншими фінансово-кредитними установами розпоряджень органів державної податкової служби про безспірне стягнення податків, інших платежів, а також доручень підприємств, установ, організацій та громадян про сплату податків, інших платежів стягувати з установ

банків та інших фінансово-кредитних установ пеню за кожний день прострочення (включаючи день сплати) у розмірах, встановлених законодавством щодо таких видів платежів;

11) накладати адміністративні штрафи:

на керівників та інших посадових осіб підприємств, установ, організацій, винних у заниженні суми податку, іншого платежу, приховуванні (заниженні) об'єктів оподаткування, а також у відсутності бухгалтерського обліку об'єктів оподаткування або веденні його з порушеннями встановленого порядку, у неподанні, несвоєчасному поданні або поданні за невстановленою формою бухгалтерських звітів і балансів, податкових декларацій, розрахунків, аудиторських висновків, платіжних доручень та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, інших платежів, - від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне із зазначених правопорушень, - від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

на громадян, винних у неподанні або несвоєчасному поданні декларацій про доходи чи у включенні до декларацій перекручених даних, у відсутності обліку або неналежному веденні обліку доходів і витрат, для яких встановлено обов'язкову форму обліку, - від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

на громадян, які займаються підприємницькою діяльністю, винних у протидіях посадовим особам органів державної податкової служби, зокрема у недопущенні їх до приміщень, які використовуються для здійснення підприємницької діяльності та одержання доходів, - від десяти до двадцяти неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян;

на громадян, які займаються підприємницькою діяльністю без державної реєстрації чи без спеціального дозволу (ліцензії), якщо його отримання передбачено законодавством, - від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

на громадян, які здійснюють продаж товарів без придбання одноразових патентів або з порушенням терміну їх дії, чи здійснюють продаж товарів, не зазначених у деклараціях, - від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за ті самі дії, вчинені громадянином, якого протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне із зазначених правопорушень, - від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

12) користуватися безперешкодно в службових справах засобами зв'язку, які належать підприємствам, установам і організаціям незалежно від форм власності;

13) у разі виявлення зловживань під час здійснення контролю за надходженням валютної виручки, проведенням розрахунків із споживачами з використанням товарно-касових книг, а також за дотриманням лімітів готівки в касах та її використанням для розрахунків за товари, роботи і послуги давати доручення органам державної контрольно-ревізійної служби на проведення ревізій;

14) вимагати від керівників підприємств, установ і організацій, що перевіряються, проведення інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, коштів і розрахунків; у необхідних випадках опечатувати каси, касові приміщення, склади та архіви;

15) надавати інформацію з Державного реєстру фізичних осіб -

платників податків та інших обов'язкових платежів іншим державним органам відповідно до чинного законодавства;

16) матеріально і морально заохочувати громадян, які подають допомогу в боротьбі з порушеннями податкового законодавства.

Державна податкова адміністрація України має право скасовувати рішення інших органів державної податкової служби, а державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, державні податкові інспекції у містах з районним поділом (крім міст Києва та Севастополя) - рішення нижчестоящих державних податкових інспекцій у разі їх невідповідності актам законодавства. Цей порядок не застосовується щодо рішень податкової міліції;

Податкова міліція складається із спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних органів державної податкової служби, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Завданнями податкової міліції є:

1. Запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;
2. Розшук платників, які ухиляються від сплати податків, інших платежів;
3. Запобігання корупції в органах державної податкової служби та виявлення її фактів;
4. Забезпечення безпеки діяльності працівників органів державної податкової служби, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

До складу податкової міліції належать:

1. Головне управління податкової міліції, Слідче управління податкової міліції, Управління по боротьбі з корупцією в органах державної податкової служби Державної податкової адміністрації України;
2. Управління податкової міліції, слідчі відділи податкової міліції, відділи по боротьбі з корупцією в органах державної податкової служби відповідних державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;
3. Відділи податкової міліції, слідчі відділення (групи) податкової міліції відповідних державних податкових інспекцій в районах, містах, районах у містах, міжрайонних та об'єднаних державних податкових інспекцій.

Податкову міліцію очолює начальник податкової міліції - Перший заступник Голови Державної податкової адміністрації України.

Податкову міліцію в державних податкових адміністраціях в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі очолюють начальники управлінь податкової міліції - перші заступники голів відповідних державних податкових адміністрацій.

Податкова міліція згідно із Законом України “Про державну податкову службу в Україні” відповідно до покладених на неї завдань:

- 1) приймає і реєструє заяви, повідомлення та іншу інформацію про злочини і правопорушення, віднесені до її компетенції, здійснює в установленому порядку їх перевірку і приймає щодо них передбачені законом рішення;
- 2) здійснює відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність, досудову підготовку матеріалів за протокольною

формою, а також проводить дізнання та досудове (попереднє) слідство в межах своєї компетенції, вживає заходів до відшкодування заподіяних державі збитків;

3) виявляє причини і умови, що сприяли вчиненню злочинів та інших правопорушень у сфері оподаткування, вживає заходів до їх усунення;

4) забезпечує безпеку працівників органів державної податкової служби та їх захист від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням ними посадових обов'язків;

5) запобігає корупції та іншим службовим порушенням серед працівників державної податкової служби;

6) збирає, аналізує, узагальнює інформацію щодо порушень податкового законодавства, прогнозує тенденції розвитку негативних процесів кримінального характеру, пов'язаних з оподаткуванням.

Особа начальницького складу податкової міліції незалежно від займаної нею посади, місцезнаходження і часу в разі звернення до неї громадян або посадових осіб із заявою чи повідомленням про загрозу особистій чи громадській безпеці або в разі безпосереднього виявлення такої загрози повинна вжити заходів щодо запобігання правопорушенню і його припинення, рятування людей, подання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий орган внутрішніх справ.